

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Teşkilât ve Memurin Kanununa ek kanun tasarısı ve Sağlık ve Sosyal Yardım ve Bütçe komisyonları raporları (1/382)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71/2327

26 . IV . 1952

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

3017 sayılı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Teşkilât ve Memurin Kanununa ek olarak adı geçen Bakanlıkça hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 15 . IV . 1952 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarısının gerekçesiyle birlikte sunulmuş olduğunu saygularıyla arz ederim.

Başbakan

A. Menderes

3017 sayılı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Teşkilât ve Memurin Kanununa ek kanun tasarısının gerekçesi

Türkiye'deki hekim sayısı beş, on sene öncesine göre epeyce artmış olmakla beraber, mütehasıs olsun olmasın tabiplerin birçoğu bâzı mıntakalardaki vazifeleri ya hiç kabul etmemekte, yahut kabul edip vazifeleri başına gittikten kısa bir zaman sonra muhtelif çarelere baş vurarak başka yerlere nakillerini istemektedirler. Halbuki Bakanlığımız gerek koruyucu gerekse tedavi edici tababet bakımından bilhassa bu gibi yerlerde, halk sağlığı için yeni yeni teşkilât yapmak, sağlık müesseseleri kurmak mecburiyetindedir. Hal böyle olduğuna göre bu mıntakalara geniş sayıda hekim teksif etmek icabedecektir. Leyli Tıp Talebe Yurduunun mecburi hizmet tahmil ettiği tabipler, nihayet birkaç yıl sonra mecburi hizmetlerini bitirmiş olacaklarından Bakanlığın elinde bulunan bu tek imkân da ortadan kalkacak, ve Devletin maddi ve mânevi birçok fedakârlık mukabilinde kurduğu organlar ve açtığı müesseseler işlememeye mahkûm bir hale gelecektir. Memleketin malî istitaatı, vaziyeti bu yerlerdeki vazifeleri daha cazip bir hale getirmeye imkân vermediği gibi tabiplik de serbest hayatta daima Devlet kapısındaki daha geniş bir yaşama imkânı veren bir meslek olduğundan hekimleri, kendilerine muhtaç olduğumuz yerlere göndermek için elimizde bunların memleket duygularına hitap etmekten başka hiçbir çaremiz yoktur. Kaldı ki Bakanlık teşkilâtına girmek istemiyen tabiplerin bilhassa iktisadi teşekküllerde daha geniş maddi şartlarla iş bulmaları da her zaman mümkündür. Bu sebeple kanun tasarımızı hazırlamış bulunuyoruz.

Tasarının birinci maddesi, hazırlanan tasarının müstakil bir tasarı halinde olmayıp 3017 sayılı Bakanlık Teşkilât ve Memurin Kanununa bâzı yeni hükümlerin eklendiğini göstermektedir.

İkinci maddede Bakanlık teşkilâtında hizmet almak isteyen Türk vatandaşı tabiplerin tahsil menşelerine bakılmaksızın, mahrumiyet bölgelerinde kendilerine gösterilecek yerlerde iki sene müddetle hizmet etmek mecburiyetini derpiş etmektedir. Bakanlığımız memleket fakültelerinde okuyanların Devletçe bir yardım görmeden kendi paralarıyla tahsil yaptıklarını ve bu bakımdan yabancı memleketlerde okuyanlardan farklı olmadıklarına göre memleket hizmeti bakımından

iki zümre arasında ikincisinin lehine farklı bir muamele yapmamayı daha doğru mülâhaza etmiştir.

Üçüncü madde ikinci madde hükümlerinin, ihtisasları dâhilinde bir vazife verilmek kaydıyle mütehassıslara da teşmili halindedir.

Dördüncü maddede bu mintakalarda hizmet meuburiyetinin kadın tabiplere de şâmil olacağını, ancak bunlara fizyolojik hususiyetleri sebebiyle, sabit hizmetler verileceği hakkındadır.

Beşinci madde mecburi hizmetlerini ifa etmiyenlere bütün resmî dairelerle İktisadi Devlet Teşekküllerinde bir vazife verilemeyeceğini âmirdir. Gerekçenin baş tarafında arzedildiği gibi teşkilâtımızda hizmet almıyanların daha geniş maddi imkânlar temin eden İktisadi Devlet Teşekküllerine kaymalarını önlemek için taknin edilmiştir.

Sağlık ve Sosyal Yardım Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Sağlık ve Sosyal Yardım Komisyonu

Esas No. 1/382

Karar No. 14

21 . V . 1952

Yüksek Başkanlığa

3017 sayılı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Teşkilât ve Memurin Kanununa ek olarak adı geçen Bakanlıkça hazırlanan ve Bakanlar Kurulunun 15 . IV . 1952 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarısı Yüksek Başkanlıkça Komisyonumuza 28.IV.1952 tarihinde havale buyurulmuş ve Komisyonumuzun 12 . V . 1952 tarihli oturumunda müzakeresine başlanmıştır.

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının memleketin muayyen bölgelerine tabip, mütehassıs tabip, dış tabibi ve eczacı tâyininde mâruz bulunduğu büyük müşkülât Komisyonumuzca tamamen vârit görülmüştür. Bununla beraber âmme hizmetinin en ağır şartlarda ifasıyle mükellef bulunan tıp mesleki mensuplarının bu hususi durumlarına ilâveten bir de diğer mesleklerde bulunmıyan mecburiyetlerin tahminine gidilebilmesi için bâzı imkânların sağlanmasında zaruret olduğu müşahede edilmiştir. Bu bakımdan mecburi hizmet derühdede edeceklere asistanlıklara tâyininde muayyen formalitelerin hudutları içinde bir rüçhan hakkı tanınması ve ayrıca mecburi hizmetin ifası sırasında maâşlarının yüzde 50 si kadar tazminat verilmesi uygun görülmüştür.

Ancak bu suretledir ki meslek mensuplarının vatan hizmetinde âzâmi randımanla çalışabilme-

leri temin edilebilecek ve müsait bölgelerde hayatlarını serbest kazançlarıyla temini imkânı bulunanların yanıbaşında mecburiyet tekeffül edeceklerin kısmen tatminleri de inkân dâhiline girebilecektir. Başka suretle kanunun tatbikatında verimli olması kabil olamayacağı kanaatine varılmıştır. Tasarı yalnız mecburiyeti tabiplere tahmili teemmül ettiği halde komisyonumuzda dış tabipleri ve eczacıların da bu mecburiyetlere katılmaları zaruri görülmüştür. Bu bakımdan kanun tasarısı maddelerinde gerekli tadiller icra etmek yeni fıkralar ve maddeler ilâve etmek suretiyle komisyonumuzca **tadilen büyük ekseriyetle kabul edildi.**

Komisyonumuzca kabul edilen % 50 tazminat hasebiyle Bütçe Komisyonuna havalesi ricasıyle saygı ile Yüksek Başkanlığa arz olunur.

Sağlık ve Sosyal Y.

Komisyonu Başkanı

Ankara

T. V. Öz

Kâtip

Bilecik

T. Oran

Sözcü

Kocaeli

H. Türkan

Antalya

Fatin Dalaman

İmzada bulunamadı

Antalya

Aydın

Tasarının esasına muhalifim

C. Ülkü

B. Onal

Çankırı
K. Çıgman

Çankırı
C. Otman

İstanbul
A. V. Bayar

Kars
Muhalifim
E. Oktay

Kayseri
A. R. Kılıçkale

Çoruh

(6 ncı maddenin son fıkrasındaki tazminatın zamanla tahdidine taraftarım.)

A. R. Sağlar

Konya
S. S. Buryak

Kütahya
I. Ş. Özgen

Niğde
H. Ülkü

Ordu

Bu tasarıya muhalifim

Muhalifim

Z. M. Sezer

A. Ş. Şanlı

Sivas

Sivas

Gaziantep
Samih İnal
İmzada bulunamadı

İçel
Bu tasarıya muhalifim
A. Köksal

N. Ağacakoğlu

B. Taner

Bütçe Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Bütçe Komisyonu

Esas No. 1/382

Karar No. 112

18 . VI . 1952

Yüksek Başkanlığa

3017 sayılı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının teşkilât ve Memurin Kanununa ek olarak adı geçen Bakanlıkça hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca Yüksek Meclise arzı kararlaştırılıp Başkanlığın 26 . IV . 1952 tarihli ve 71/2327 sayılı tezkeresiyle sunulan kanun tasarısı Sağlık ve Sosyal Yardım Komisyonu raporu ile birlikte komisyonumuza havale olunmakla Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı ve Maliye Bakanlığı temsilcisi hazır oldukları halde incelenip görüşüldü.

Tasarı, her ne kadar coğrafi, iktisadi, içtimai ve idari sebepler dolayısıyla hekim tâyini mümkün olmayan mahallerdeki halk sağlığını korumak ve tıbbi ihtiyaçlarına cevap vermek maksadiyle Devlet sağlık teşkilâtlarında aylıklı vazife alacakların evvel emirde bu mahallerde iki sene müddetle mecburi hizmete tâbi tutulmalarını temin maksadiyle hazırlanmış ise de; tasarı metninin bu maksadı vuzuhla ifade etmediği görülmüş; bunun üzerine alâkalı maddeler bu maksada göre komisyonumuz tarafından yeniden tanzim edilmiştir.

Bakanlıktan vazife talep eden hekimlerin yukarıda arzolunan mahallere tâyini usulünde kur'â çekmek suretiyle tâyinlerinin yapılması muadleti temin bakımından komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

Bakanlar Kurulunca tesbit alınacak bu mahallerde münhal bulunmadığı takdirde vazife ta-

lep eden tabip, dış tabibi ve eczacıların (mütehassıs tabipler dâhil) diğer mahallerdeki münhallere bu bölgelere münhal vukuunda derhal nakil edilmek kaydıla tâyin yetkisini ve Bakanlık teşkilâtında hiç açık bir yer bulunmadığı halde de diğer Devlet sağlık müesseselerinde yukarıdaki kayıt ile vazife almak imkânını komisyonumuz bir hükümle kabul etmiştir.

Bakanlıktan vazife talebinde bulunup da tâyinleri yapılamayanlardan mecburi hizmetin kaldırılması hakkında Sağlık ve Sosyal Yardım Komisyonunca tesbit olunan iki senelik müddet komisyonumuzca bir seneye indirilmiştir.

Bu esaslar dâhilinde komisyonumuzca yeniden hazırlanan tasarı öncelik ve ivedilikle görüşülmesi temennisiyle Kamutayın tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan V.
Burdur

Yapılan tâdille, tasarı, belediyelere İktisadi Devlet Teşekküllerine ve hattâ bâzı anonim şirketlere de teşmil edilmiştir ki, bu hüküm mezkûr idarelerin kanunlarına haiz oldukları muhtariyeti ihlâl etmektedir.

F. Çelikbaş

Bu Rapor Sözcüsü
Giresun
M. Şener

Kâtip
Sivas
H. İmre

Afyon K.
A. Vesirođlu

Bolu
I. Güles
Diyarbakır
M. Ekinci

Izmir
T. Güreerk

Konya

3 ncü ve 4 ncü maddeye
muhalifim
M. A. Ülgen

Mardin

R. Erten

Trabzon

S. F. Kalaycıođlu

Bilecik
Y. Ürsin

Bursa
K. Yılmaz
Izmir
B. Bülgin

Konya
R. Birand

Malatya

M. S. EN

Ordu

3 ncü maddeye muhalifim

R. Aksoy

Van

Muhalifim

F. Melen

Bu kanun Hükümet tarafından yapılan teklif Sağlık Bakanlığında bir vazife almak için müracaat eden doktorların iki sene müddetle mecburi hizmette çalıştırılmaları maksadıyla hazırlanmış iken komisyonda müzakeresi sırasında özel ve katma bütçeli daireler, İktisadi Devlet Teşekkülleri, sermayesinin yarısından fazlası Devlete ait müesseseler ve İşçi Sigortalarında çalışacaklara da teşmil edilmiştir.

1. Bu kabül yerlerde her türlü hizmetlerde çalışacak kimseler için böyle bir mükellefiyet olmadığı halde sadece doktorları bu mecburiyete tâbi tutmak haksızlıktır.

2. Doktorluk serbest meslek sahasına giren hizmetlerdendir. Bâzı yerlere gidecek doktor bulunmıyorsa bunlar için cazip şartlar sağlanmak yoluna gitmek, zorla sürgün mahiyetinde mükellefiyet koymaktan daha iyi neticeler verir.

3. Tatbikatta birçok güçlükler doğuracak ve doktorluk meslekine olan hevesi azaltacaktır.

4. Belediyeler, İktisadi Devlet Teşekkülleri hattâ bâzı anonim şirketleri ve kanunun şümulüne giren diğer müesseselerin doktor bulmak hususunda uğrıyacağı güçlüklerden sarfınazar bu kanun, bu daire ve müesseselere kanunlarla tanıyan muhtariyeti baltalamaktadır.

5. Bu kanun Hükümetçe «Sağlık Bakanlığı Teşkilât Kanununa ek kanun tasarısı» şeklinde Büyük Millet Meclisine sunulduğu için yalnız Sağlık ve Bütçe komisyonlarında görüşülmüştür. Halbuki Bütçe Komisyonunda kanuna verilen şümul dolayısıyla belediyeleri İktisadi Devlet Teşekküllerini, Devlet Demiryolları ve Hava yollarını, Denizcilik Bankası, İşçi Sigortalarını da içine almıştır. Bu itibarla İçtüzük mucibince tasarının Sağlık ve Bütçe komisyonlarından maada İçişleri, Ekonomi, Gümrük ve Tekel, Ulaştırma ve Çalışma komisyonlarında da görüşülmesi lâzımdır.

Bu itibarla kanunun heyeti umumiyesine muhalifim.

İstanbul Milletvekili

A. H. Başar

...of the ... of the ...

...of the ... of the ...

SECRET

...of the ... of the ...

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

3017 sayılı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Teşkilât ve Memurîn Kanununa ek kanun tasarısı

MADDE 1. — 3017 sayılı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Teşkilât ve Memurîn Kanununa aşağıdaki maddeler eklenmiştir.

MADDE 2. — Türkiye üniversiteleri tıp fakülteleriyle yabancı memleketler tıp fakültesinden diploma alıp Sağlık Bakanlığında bir tabip vazifesi almak istiyen Türk vatandaşı tabipler, uzaklıklarına veya sıhhi, idari ve iktisadi sebeplerden dolayı hususi vaziyette buldukları için Bakanlar Kurulunca tâyin ve tefrik olunacak yerlerden bakanlıkça gösterilecek bir mahalde iki sene hizmet etmeye mecburdurlar.

SAĞLIK VE SOSYAL YARDIM KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

3017 sayılı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Teşkilât ve Memurîn Kanununa ek kanun tasarısı

MADDE 1. — Hükümetin 1 nei maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Türkiye Üniversiteleri Tıp Fakülteleriyle Dış tababeti ve Eczacı Okulu ve Fakültelerinden yabancı memleketlerin aynı fakültelerinden veya okullarından diploma alıp Sağlık Bakanlığında bir vazife almak istiyen Türk vatandaşı tabib, dış tabibi ve eczacılar uzaklıklarına veya sıhhi ve idari ve iktisadi sebeplerden dolayı hususi vaziyette buldukları için Bakanlar Kurulunca tâyin olunacak yerler umumi kur'a meyanına ithal edilir. Kur'aya dâhil bulunacak bu yerlede iki sene müddetle hizmet edilmesi mecburidir.

Bakanlar Kurulunca tesbit edilen mahallerde münhal vazife bulunmadığı takdirde mecburiyet hizmetleri iki sene baki kalmak şartıyla doktor, eczacı ve dış tabipleri diğer hususi kanunlarda mâni hüküm yoksa serbest olarak her yerde çalışmaya yetkilidirler.

Mecburi hizmet yapanlara Bakanlık, asistanlık nizamname hükümleri içinde müsavi şartlar halinde rüçhan hakkı tanınır.

Fiili askerlik hizmetlerini ikmal eden tabib dış tabibi ve eczacılardan asistanlığa müracaat edip de imtihanı kazanmış olanların işbu mecburi hizmetleri ihtisaslarını ikmallerine kadar tercih olunur. Sırası gelenler mecburi hizmetlerine başlarlar. Ve sıraları geldiğinde davet edilirler. Bakı-

BÜTÇE KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Tıp mensuplarının Devlet teşkilâtında vazifeye alınma şartları hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — Genel, katma ve özel bütçeli dairelerle İktisadî Devlet Teşekküllerinde ve sermayesinin tamamı veya yarısından fazlası Devlete ait olan müesseselerde ve İşçi Sigortalarında vazife alacak Türk vatandaşı tabip, dış tabibi ve eczacılar (mütehassıslar dâhil); coğrafi, iktisadi, içtimai ve idari sebeplerle hususi vaziyette görülüp Bakanlar Kurulunca tesbit olunan mahallerde Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı tarafından verilecek vazifelerde iki yıl müddetle fiilen hizmet etmeye mecburdurlar.

Bunların tâyin mahalleri kur'a ile tesbit olunur.

Bu suretle tâyin olundukları mahallerde mecburi hizmetlerini tamamlamıyanlara birinci fıkrada yazılı daire, müessese ve teşekküllerce vazife verilmez.

MADDE 2. — Birinci maddede yazılı sağlık personelinin Bakanlar Kurulunca tesbit oluncak yerlerde meslekî durumlarına uygun bir vazife bulunmadığı takdirde, Bakanlık bu gibileri kur'a ile diğer bir mahalle tâyine yetkilidir.

Mecburi hizmet bölgelerinde inhilâl edecek vazifelere meslekî durumlarına ve tâyin sıralarına göre evvelâ bunlar, naklen tâyin olunur.

Verilen vazifeyi kabulden imtına edenler hakkında birinci maddenin son fıkrası hükmü uygulanır.

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı teşkilâtında meslekî durumlarına uygun bir vazife bulunmamasından dolayı tâyin icra olunamıyanların, Bakanlıkça tâyin edilecekleri vazifeye icabetleri şartıyla birinci maddede yazılı diğer teşekküllerde vazife almalarına müsaade edilir. Bunlardan, Bakanlıkça tâyin edildikleri vazifelere icabet etmiyenlerin görevlerine, mensup oldukları daire ve müesseselerce son verilir.

Müracatları tarihinden itibaren bir yıl zarfında Bakanlıkça tâyinleri yapılamıyanların, mecburi hizmet mükellefiyetleri sâkit olur.

Hü.

MADDE 3. — İkinci madde hükmü tababet uzmanlık şubelerinden birinde ihtisas yaparak mütehassıs unvanı alan tabipler hakkında da uygulanır. Ancak bunlara ihtisas şubelerine göre memuriyet verilir.

MADDE 4. — Kadın tabipler mecburi hizmetlerini sabit vazifelerde görürler.

MADDE 5. — Bu hizmeti ifa etmeyenler genel müvazene, katma bütçe, özel idare, belediyeler ve İktisadi Devlet Teşekküllerince idare edilen bütün sağlık müesseseleriyle sağlık teşkilâtında tıbbi bir vazifeye tâyin edilemezler.

MADDE 6. — Bu kanun neşri tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 7. — Bu kanunun yürütülmesine Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı memurdur.

Başbakan

A. Menderes

Devlet Bakanı

Millî Savunma Bakanı

H. Köymen

Dışişleri Bakanı

F. Köprülü

Millî Eğitim Bakanı

T. İleri

Eko. ve Ticaret Bakanı

Muhlis Ete

G. ve Tekel Bakanı

S. Yercalı

Ulaştırma Bakanı

S. Kurtbek

Devlet Bakanı

Başbakan Yardımcısı

S. Ağaoğlu

Adalet Bakanı

İçişleri Bakanı

Maliye Bakanı

H. Polatkan

Bayındırlık Bakanı

K. Zeytinoglu

Sa. ve So. Y. Bakanı

Dr. E. H. Üstündağ

Tarım Bakanı

N. Ökmen

Çalışma Bakanı ve

İşletmeler Bakanı V.

N. Örsan

S. ve S. Y. K.

ye mecburi hizmetleri ihtisaslarının sonuna talik olunur.

MADDE 3. — İkinci madde hükmü tababet uzmanlık şubelerinden birinde ihtisas yaparak mütehassıs unvanını alan tabipler dış tabipleri ve eczacılar hakkında da uygulanır.

MADDE 4. — Hükümetin 4 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Bu hizmeti ifa etmeyenlerle, Genel Muvazene, katma bütçe, özel idare, belediyeler, İktisadi Devlet Teşekkülleri ve İşçi Sigortaları tarafından idare edilen bütün sağlık müesseselerine sağlık teşkilâtında tıbbi bir vazifeye tâyin edilemezler.

MADDE 6. — Sıhhi idari, ve iktisadi sebeplerden dolayı hususi vaziyette buldukları için Bakanlar Kurulunca tâyin olunacak yerlerde mecburi hizmet deruhte edenlere maaşlarının % 50 si nispetinde tazminat verilir. Bu tazminat fiili hizmete munhasırdır.

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının tekli fi üzerine mecburi hizmet bölgelerinde kalmayı kabul edenlerin tazminatı devam eder.

MADDE 7. — Hükümetin 6 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 8. — Bu kanunun yürütülmesine Maliye ve Sağlık ve Sosyal Yardım bakanları memurdur.

B. K.

MADDE 3. — Kadın tabipler, mecburi hizmetlerini sabit vazifelerde görürler.

MADDE 4. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.